

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ФУНДАМЕНТАЛЬНИМИ ПОНЯТТЯМИ ЛОГІСТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК

Севост'янова А.В., доктор філософії, Національний транспортний університет, Київ, Україна, sevostianova1607@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7693-0648

Турчик О.О., Національний транспортний університет, Київ, Україна, sasha2017pk@gmail.com, orcid.org/0000-0002-2848-9456

IDENTIFICATION AND ANALYSIS OF FEATURES AND RELATIONSHIPS BETWEEN THE FUNDAMENTAL CONCEPTS OF LOGISTICS AND SUPPLY CHAIN MANAGEMENT

Sevostianova A.V., Doctor of Philosophy, National Transport University, Kyiv, Ukraine, sevostianova1607@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7693-0648

Turchyk O.O., National Transport University, Kyiv, Ukraine, sasha2017pk@gmail.com, orcid.org/0000-0002-2848-9456

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кожна нова економічна парадигма потребує вдосконалення існуючих методів та інструментів управління та формування нових методів та інструментів управління. Тому поява логістики як науки є відповіддю на необхідність впровадження маркетингово-орієнтованої економічної парадигми. Подальший розвиток логістичної науки відображається у формуванні концепції управління ланцюгом поставок. У зв'язку з цим можна припустити, що формування клієнтоорієнтованої економічної парадигми призвело до появи концепції управління ланцюгом поставок, яка найбільш повно відображає системність, взаємозв'язок та взаємозалежність ділових партнерів у ланцюжку поставок.

Зростаюче значення управління ланцюгами поставок пов'язане з розвитком аутсорсингу, посиленням конкуренції й появою нових форм конкурентної боротьби в умовах глобалізації та інтеграції, а також розвитком інформаційних технологій, логістики, розширенням спектру логістичних послуг і зростанням ролі логістичних провайдерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи концепцій логістики й управління ланцюгами поставок викладені в численних роботах, серед яких особливої уваги заслуговують роботи Анікіна Б.А., Гаджинського А.М., Гіменець К., Джонса Т., Крикавського Є.В., Кристофера М., Кротова К.В., Купера М., Ламберта Д., Луммуса Р., Міротіна Л.Б., Ніколса Е., Окландера М.А., Пономарьової Ю.В., Портера М., Рудзки Р.Є., Стівенса Дж., Стока Дж., Тишбева І.Е., Трента Р., Тяпухіна О.П., Уварова С.О., Уотерса Д., Хендфілда Р., Харланда С. і інші [6].

Управління ланцюгом поставок охоплює планування, проектування, контроль та впровадження всіх бізнес-процесів, пов'язаних із закупівлями, виробництвом, розподілом та виконанням замовлень на продаж бізнесу. Усі ці види діяльності включають численні мережі постачальників і постачальників послуг, які об'єднані та координовані експертами з ланцюга постачання організації для переміщення сировини та готової продукції з усіх віддалених місць по всьому світу.

Логістика є основою, на якій керуються ланцюги постачання. Під логістикою розуміється управління потоком товарів і поставок, що включає інформацію, дані та документацію між двома об'єктами або пунктами. Логістика відіграє важливу роль у постзакупівельній функції доставки сировини від постачальника до місця виробництва та управління ланцюгом постачання готової продукції від точки відправлення від фабрики до точки доставки замовнику.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є визначення термінологічного й логічного співвідношення термінів логістики й SCM. Також розглянуто еволюцію концепції SCM у сучасних умовах. Узагальнити підходи вчених до етапів еволюції концепції SCM. Та визначено перспективи ринку логістики в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з найбільших галузей економіки будь-якої країни є торгівля, а підприємства цієї галузі є найбільш масовими.

У зв'язку з цим виникає гостра необхідність у плануванні, виконанні та контролі, з метою зниження витрат, оптимізації потоків матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції,

сервісу і пов'язаної з цим інформацією, включаючи імпорт, експорт, внутрішні і зовнішні переміщення.

Однією з найважливіших складових виробничо-господарської діяльності будь-якого підприємства є логістична діяльність, яка містить в собі безпосередньо виконання логістичних функцій, протікання логістичних процесів і здійснення логістичних операцій. В сучасній вітчизняній господарській практиці відсутнє відображення у формах статистичної звітності підприємств показників і характеристик логістичної діяльності внаслідок відсутності відповідного її визначення у нормативно-правовій базі. Вказана обставина ускладнює визначення ефективності логістичної діяльності та оцінити вплив останньої на промислове підприємство. Розмір логістичних витрат не встановлюється у існуючих формах бухгалтерського обліку, у діючому сьогодні національному класифікаторі видів економічної діяльності суб'єктів господарювання логістична діяльність представлена у вигляді окремих функцій та операцій за різними секціями, підсекціями та групами економічної діяльності, тобто не існує зосередженості досліджуваного виду діяльності.

Важливою ланкою, що забезпечує необхідну інтенсивність і прискорення процесу товароруку в умовах переходу до ринкових відносин, є логістика. Організуючи рух товарів каналами розподілу, логістика сприяє синхронізації виробництва і споживання товарів.

Значення і роль логістики в бізнесі за останні два десятиліття зазнали істотних змін. Логістика піднялася до рівня специфічної парадигми у веденні підприємницької діяльності. У зв'язку з наростанням конкуренції, глобалізацією і індивідуалізацією ринків збуту, ростом і утворенням нових все розширюються мереж зі створення вартості, логістика продовжує розвиватися, перетворюючись на стратегічний ресурс, який потребує від персоналу компаній високого рівня різноманітних і глибоких знань [3].

Управління ланцюгами поставок (Supply Chain Management) сформувалося як природне продовження інтегрованої логістики.

Управління ланцюгами поставок представляє бізнес-стратегію, що дозволяє прогнозувати продажі товару; оптимізувати планування гарантійного запасу, поточного запасу та іншого з урахуванням обраної моделі управління запасами для кожної товарної категорії; оптимізувати планування поставок всередині логістичної мережі компанії з урахуванням планованих продажів, поставок від виробника, наявності залишків, транспортних потужностей, різних обмежень і бізнес-правил.

У сучасній науковій літературі не існує єдиного й універсального визначення поняття «ланцюг поставок». Ми б скоріше говорили про принаймні кількох інтерпретаціях цього поняття, які характеризуються взаємозамінністю та взаємодоповнюваністю. Ланцюг поставок також розглядається як стратегічна концепція, яка включає визначення та управління всією системою процесів, щоб додати цінність доставленому продукту. Ланцюг поставок пов'язаний з інтегрованим управлінням руху товарів та інформації від збуту основних постачальників до кінцевих споживачів. Він охоплює перетворення будь-яких логістичних дій і процедур, матеріалів і послуг, необхідних для виробництва продукції або надання послуг [1].

Розвиток ринкових відносин та інтеграційний рух в Україні вимагають формування нових методів регулювання діяльності торговельних підприємств. Одночасно з розвитком роздрібною торгівлі в нашій країні спостерігається посилення ролі дотичної галузі – логістики.

Логістичні компанії працюють на стику багатьох галузей, тому відразу відчують унікальні тенденції в тій чи іншій сфері бізнесу, які інновації впроваджені, і змушені найшвидше реагувати на зміни.

Вважається, що ланцюг поставок – це насамперед сукупність певних організацій і бізнес-одиниць, які організовані відповідно до процесів і потоків, підкреслюючи просторові виміри ланцюга поставок (табл. 1).

Хоча логістика є молодого наукою, вона має широкі перспективи розвитку та застосування в діловій практиці. Хоча визначення цього поняття не може повністю розкрити економічну природу логістики, напрямок її розвитку та науково-практичне застосування залежать від того, у який зміст вкладатиме поняття «логістика».

Основною метою логістичного управління є реалізація й узгодження економічних інтересів безпосередніх і опосередкованих учасників підприємницьких процесів через найефективніше використання ресурсів в існуючих на поточний момент умовах господарювання. Реалізація такої мети передбачає забезпечення «доступності», тобто координацію та синхронізацію попиту і пропозиції реципієнтів на продукцію та послуги підприємства при найменшій вартості.

Таблиця 1 – Об'єктно-просторове представлення ланцюга поставок

Table 1 – Object-spatial representation of the supply chain

<i>Автор</i>	<i>Визначення ланцюга поставок</i>
Дж. Сток, Д. Ламберт	Логістичний ланцюг можна розуміти як загальний процес, який характеризується власним частковим процесом з певною структурою, яка конкретно охоплює [7]: виконання замовлень; обслуговування клієнтів; управління складами та запасами; підготовка збуту продукції; цільове узгодження та переміщення.
І. Наконечний	Ланцюг поставок є проявом складності, а також складності створення вартості, він починається з етапу отримання сировини і закінчується, коли кінцевий продукт передається замовнику. [5]
Д. Іванов, В. Дибська	Ланцюг поставок – це низка процесів і процесів, що відбуваються між різними контрагентами в ланцюгу, які об'єднані для задоволення попиту споживачів на товари та послуги [7].
Є. Зайцев	Поняття «ланцюг поставок» трактується як сукупність процесів, що виконуються при доведенні продукції конкретного виробника до споживачів/груп споживачів, та набору лінійно впорядкованих учасників, які здійснюють вищезазначені процеси [5].

Виходячи із зазначеного, основними цілями управління логістичною діяльністю є наступні:

1. Підпорядкування особливостей організації логістичної діяльності вимогам обслуговування та запитам споживачів (тобто система логістики функціонує для забезпечення високого рівня задоволення потреб клієнтів).

2. Мінімізація логістичних витрат (економічно ефективного функціонування логістичної системи). Важливою характеристикою логістичного управління є системний та комплексний підхід до організації та здійснення переміщень матеріальних ресурсів на всьому шляху від постачання і виготовлення до кінцевого споживання.

Одним з ключових компонентів логістичної системи підприємства, що значною мірою визначає її ефективність, є транспортна діяльність.

Основне завдання логістики – досягнення фірмою найбільшого прибутку. На жаль, логістика розглядається крізь призму досягнення фірмою стратегічних цілей і оптимізації її основних оперативних процесів. У зв'язку з цим розрізняють загальні та підпорядковані їм локальні завдання логістики. Для виконання загального завдання необхідно забезпечити з найменшими витратами максимальну пристосованість фірм до мінливої ринкової ситуації, збільшення їх частки товару на ринку та переваги перед конкурентами. Одним із загальних завдань логістики є створення ефективної інтегрованої системи регулювання матеріальних та інформаційних потоків і контролю за ними, що забезпечувало б високу якість постачання продукції. З цим завданням тісно пов'язані такі проблеми, як забезпечення взаємної відповідності матеріальних та інформаційних потоків, контроль матеріального потоку та передача даних до єдиного центру, визначення стратегії і технології фізичного переміщення товарів, розробка способів управління операціями їх руху, встановлення форм стандартизації напівфабрикатів та пакування, визначення обсягу виробництва, транспортування і складування, розбіжностей між бажаними та можливими закупівлями і виробництвами.

Прикладом локального завдання логістики є оптимізація виробничих запасів та максимальне скорочення часу зберігання і транспортування вантажів. Недостатній зв'язок концепції логістики з активною ринковою стратегією часто призводить до того, що сама по собі закупівля сировини, напівфабрикатів, комплектуючих стає мотивом для початку випуску тієї чи іншої продукції без належного попиту на неї. Однак у нинішній ринковій ситуації такий підхід до випуску продукції може призвести до комерційного провалу. Орієнтація на мінімізацію витрат, безперечно, необхідна, але за оптимального рівня поєднання витрат і рентабельності основного та оборотного капіталу, задіяного в межах ринкової стратегії.

Цілями сучасної логістики є :

1) надходження всіх матеріалів у відповідних кількостях, якості й асортименті до місця споживання;

2) зміни запасів матеріалів у відповідь на інформацію про можливості їх швидкого придбання;

3) зміна політики продажу вироблених товарів на політику виробництва товарів, що продаються;

4 зменшення оптимального розміру партії постачання та обробки до одиниці;

5) якісне виконання усіх замовлень у мінімальні строки.

Досягнення сукупності поставлених цілей – це ідеал, до якого слід прагнути. І чим вищий виробничий та інфраструктурний потенціал, тим легше досягти цього ідеалу. Успішній реалізації даної концепції логістики окремими фірмами сприяє створення ними системи оперативної доставки вантажів.

Визначення поняття «логістика» провідних вітчизняних та зарубіжних науковців наведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Різні тлумачення поняття «логістика»

Table 2 – Different interpretations of the concept of the term "logistics"

<i>Автор</i>	<i>Визначення</i>
Б. Анікін	Наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання потоків матеріалів та інформації в просторі та часі від основного джерела до кінцевого споживача [2].
А. Смахов	Новий науковий напрямок теорія планування, управління та спостереження під час руху матеріальних та інформаційних потоків у виробничо-енергетичних системах [2].
Є. Крикавський	Наука про оптимізацію управління матеріальними, інформаційними та капітальними потоками в узгодженій системі економічної адаптації [3].
Дж. Хескетт	Серія заходів для управління потоком продукції, координації виробництва та ринку з фіксованим рівнем обслуговування за найнижчими витратами [3].
Д. Джонсон та ін.	Потік матеріалів і послуг, а також зв'язки, необхідні для управління цим потоком [2].

Основна концепція логістики є досить простою, хоча її впровадження у реалії функціонування промислових підприємств може здаватися все складнішим. Особливості поводження з матеріалами, транспортування, управління запасами, упаковки та складування стають все більш технічними, а крім того всі ці особливості потрібно інтегрувати в єдине узгоджене середовище. Для цього потрібно отримати точну інформацію від кожної окремої функції. У даний час найефективнішим способом отримання та збору цієї інформації є комп'ютерне програмне забезпечення, а наука про координацію різних функцій відома як управління логістикою. Терміни управління логістикою та управління ланцюгами поставок часто використовуються взаємозамінно, хоча точніше управління логістикою – лише одна складова управління ланцюгом поставок.

Логістична діяльність є досить важливою складовою на всіх підприємствах. Процес організації логістичної діяльності є складним та потребує чималих зусиль зі сторони керівництва. Саме організація логістичної діяльності повинна охоплювати всі гілки кожного підприємства та мати тісний взаємозв'язок із ними. З кожним роком організація логістичної діяльності набуває нових обертів та в значному розумінні автоматизується. Стрімкий розвиток та запровадження інформаційно-комунікаційних технологій перетворює усі економічні процеси підприємства у своєрідну ланку визначення та виконання завдань.

Сьогодні поняття управління ланцюгом поставок зазвичай асоціюється з логістикою, хоча доречно підкреслити деякі відмінності між ними.

Логістичні характеристики :

1) Як правило, логістика відноситься до поведінки, яка відбувається в організації.

2) Логістика включає одержання товарів і зберігання товарів всередині і за межами підприємства.

3) Традиційна логістика зосереджується на таких видах діяльності, як закупівлі, розподіл, обслуговування та управління запасами.

4) Основна мета логістики – зробити клієнтів повністю задоволеними.

5) Питаннями логістики займається лише одна організація.

Характеристики SCM :

1) Ланцюг поставок належить до мережі підприємств, які працюють разом і координують свої дії для поставок товарів на ринок.

- 2) Рух та інтеграція ланцюга поставок належать до управління ланцюгом поставок.
- 3) Управління ланцюгом постачання визнає всі види діяльності, про які піклується логістика.
- 4) Основною метою управління ланцюгом поставок є отримання значної конкурентної переваги.
- 5) Декілька організацій беруть участь в управлінні ланцюгом поставок одночасно.

Провівши порівняння систематизації характеристик понять «логістика» та SCM, зрозуміло, що ці дві концепції не є тотожними. Відповідно до CSCMP Glossary, SCM – це дещо більше, ніж логістика: «Логістика – це частина процесу ланцюга постачання, що...».

Еволюцію концепцій логістики й SCM цікаво простежити на прикладі Ради професіоналів в області управління ланцюгами поставок. Вона була створена в січні 1963 р. за назвою Національної Ради з фізичного розподілу і поєднувала науковців, консультантів і менеджерів – прихильників ідеї інтеграції функцій транспортування, складування й управління запасами. У той час термін «фізичний розподіл» тільки входив в обіг і вплинув на розвиток бізнес – співтовариства. Еволюція понять логістики й SCM представлена в таблиці 3.

Тому поняття SCM ширше за поняття логістики. Спільним у цих концепціях є систематичний розгляд ланцюга поставок від першого постачальника до кінцевого споживача та процесний підхід, який розглядає управління як серію взаємозалежних безперервних функцій управління.

Таблиця 3 – Еволюція понять логістики та SCM
Table 3 – Evolution of the concepts of logistics and SCM

<i>Джерело</i>	<i>Рік</i>	<i>Визначення</i>
Національна рада з фізичного розподілу, США	1967	Логістика – це термін, який використовується у виробництві та торгівлі для опису широкого кола діяльності, пов'язаної з ефективним рухом готової продукції від кінця виробничої лінії до споживачів [6].
Національна рада з фізичного розподілу, США	1976	Логістика — це інтеграція двох або більше видів діяльності для планування, реалізації та контролю ефективності потоків сировини, незавершеного виробництва та готової продукції від місця походження до місця споживання [6].
Асоціація операційного менеджменту	1994	Логістика — організація планування, контролю та виконання потоку товарів від проектування та закупівлі до виробництва та розподілу до кінцевого споживача з метою задоволення ринкового попиту з найнижчими операційними та капітальними витратами [6].
Купер М. і ін.	1997	Концепція SCM – це комплексна концепція, яка керує загальним процесом від початкового постачальника сировини до кінцевого споживача та іншими каналами, включаючи процес утилізації [6].

Головна відмінність цих понять полягає в тому, що логістика є частиною SCM. Логістика — це інтегрована функція управління логістикою, включаючи постачання, підтримку виробництва та розподіл, і SCM ідеально поєднує всі бізнес-процеси в ланцюжку поставок.

Концепція управління ланцюгом поставок повинна включати такі базові складові (рис. 1).

Іншими словами, концепцію управління ланцюгом поставок можна розглядати як планування, управління та розвиток усіх рівнів ланцюга поставок, створення матеріальної цінності та вигод: від постачання сировини, матеріалів до обслуговування споживачів.

А саме:

- планування ланцюга поставок як єдиної системи повинне бути спрямовано на виконання завдань, управління бізнес-процесами і збереження його якостей у часі;
- для аналізу й оцінки ефективності процесів в ланцюзі поставок потрібен постійний контроль;
- розвиток ланцюга поставок можливий тільки як постійний процес поступального покращання, якісних перетворень і змін.

Термін SCM широко використовується у країнах вже з більш 15 років, проте до нашого часу серед фахівців із логістики і загальному менеджменту немає єдиної думки з приводу визначення цього поняття. Чимало людей розглядають SCM з операційній погляду, розуміючи під SCM матеріальні потоки. Інші – вважають SCM концепцією управління, і, нарешті, треті розуміють під SCM впровадження концепції для підприємства. Нижче наведені найпопулярніші визначення SCM:

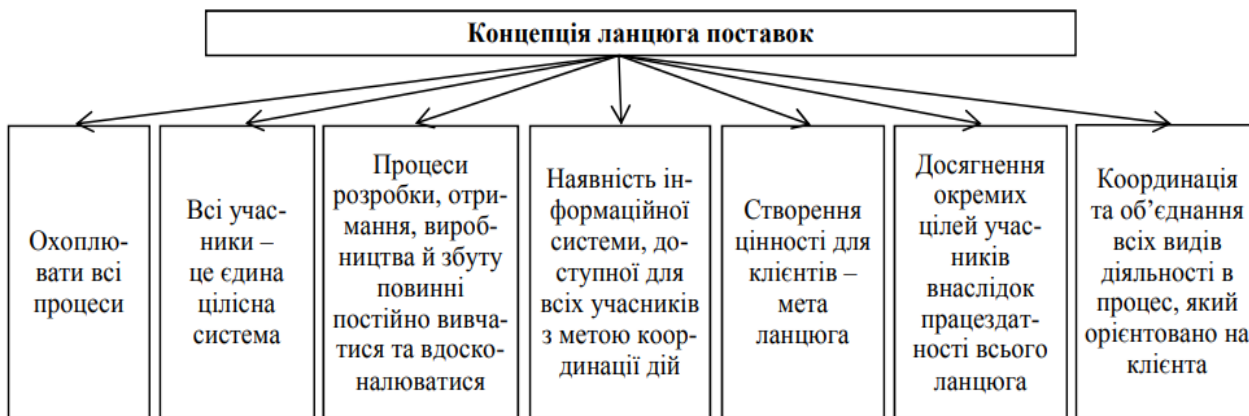

Рисунок 1 – Концепція ланцюга поставок [4]
 Figure 1 – Supply chain concept [4]

SCM – це комплекс підходів, допомагає ефективній інтеграції постачальників, виробників, дистриб'юторів і продавців. SCM, враховуючи сервісні вимоги клієнтів, дозволяє налагодити безперебійне постачання потрібного продукту потрібний час у потрібному місці з мінімальними витратами.

SCM є процес організації планування, виконання й контролю потоків сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, і навіть забезпечення ефективного та швидкого сервісу з допомогою отримання оперативної інформації про переміщення товару. З допомогою SCM вирішуються завдання координації, планування та управління процесами постачання, виробництва, складування і доставки товарів та послуг.

Ланцюжок поставок представляє безліч ланок, пов'язаних між собою інформаційними, грошовими і товарними потоками. Ланцюжок поставок починається з придбання сировини в постачальників і закінчується продажем готових товарів та послуг клієнту. Одні ланки можуть повністю належати одній організації, інші – компаніям-контрагентам (клієнтам, постачальникам і дистриб'юторам). Отже, в ланцюжок поставок зазвичай входять кілька організацій.

Системи управління ланцюгами поставок призначені для автоматизації та управління усіма етапами постачання підприємства міста і контролю всього товароруку для підприємства.

Система SCM дозволяє набагато краще задовольнити попит продукції компанії та значно знизити видатки логістику та закупівлі. SCM охоплює весь цикл закупівлі сировини, виробництва й розповсюдження товару.

Управління ланцюгами поставок (УЛП) охоплює всі необхідні інструменти, що використовуються, насамперед, для:

- ефективної інтеграції постачальників, виробників, дистриб'юторів і безпосередніх точок продажів товарної продукції;
- ефективного розподілу продукції, що виробляється, тобто спрямування її в потрібне місце і в необхідній кількості, а також в указаний час;
- зменшення вартості продукту в межах ланцюга з гарантією високого рівня послуг.

Управління ланцюгами поставок розглядає всі можливі фактори, що мають вплив на собівартість товару і відповідність його вимогам споживачів. Головною метою управління ланцюгом поставок є підвищення ефективності функціонування ланцюга по всій його довжині і ширині: вартість в межах ЛП (постачальники → виробники → споживачі) повинна бути якомога нижчою. Основними завданнями управління ЛП слід визнати:

- 1) підвищення рентабельності організації за умов акцентування уваги на: підвищенні доходів, використанні реклами, зменшенні собівартості;
- 2) за рахунок достатньої координації всіх логістичних видів діяльності в межах ланцюга поставок створити для клієнта цінний товар, а для кожної ланки ЛП – підвищити прибутковість;
- 3) на основі аналізу вимог клієнтів і координації зусиль всіх ланок (фрагментів) Л П найкращим чином, швидше і ефективніше покращити організацію послуги клієнтам, а також підвищити власний фінансовий рівень.

Управління ланцюгами поставок охоплюють всі види діяльності організації: від стратегічного до тактичного і оперативного. На стратегічному рівні приймаються рішення, які можуть мати довгостроковий вплив на діяльність організації в цілому.

Наприклад, це рішення, що стосуються кількості, місцезнаходження і ємності виробничих приміщень та складів, потоку сировини і готової продукції через логістичний ланцюг.

На тактичному рівні розглядаються пропозиції і приймаються рішення на кожний квартал або рік:

- планування на довгостроковий або короткостроковий період виробництва і постачання;
- управління запасами;
- стратегія розподілу готової продукції і розширення кола потенціальних клієнтів.

Основні методи управління ланцюгом поставок наведено на рис. 2.

Управління ланцюгом постачання включає наступні кроки [9]:

1. PLAN (Планування). У рамках цього процесу з'ясовується джерело постачання, узагальнюються та визначаються пріоритети потреб споживачів, визначаються планування запасів, вимоги до системи розподілу, а також постачання обсягів виробництва, сировини та готової продукції.

2. SOURCE (Закупівля). Ця категорія визначає ключові елементи управління поставками, оцінки та вибору постачальників, контролю якості поставок та підписання контрактів з постачальниками.

3. MAKE (Виробництво). Цей процес включає виробництво, впровадження та управління виробничими структурними елементами, а також забезпечує контроль технічних змін, управління виробничим приміщенням, виробничим циклом, якістю продукції, планами зміни виробництва тощо. Він також визначає конкретні виробничі процедури: фактичні виробничі процедури та цикли, контроль якості, пакування, зберігання та виробництво.

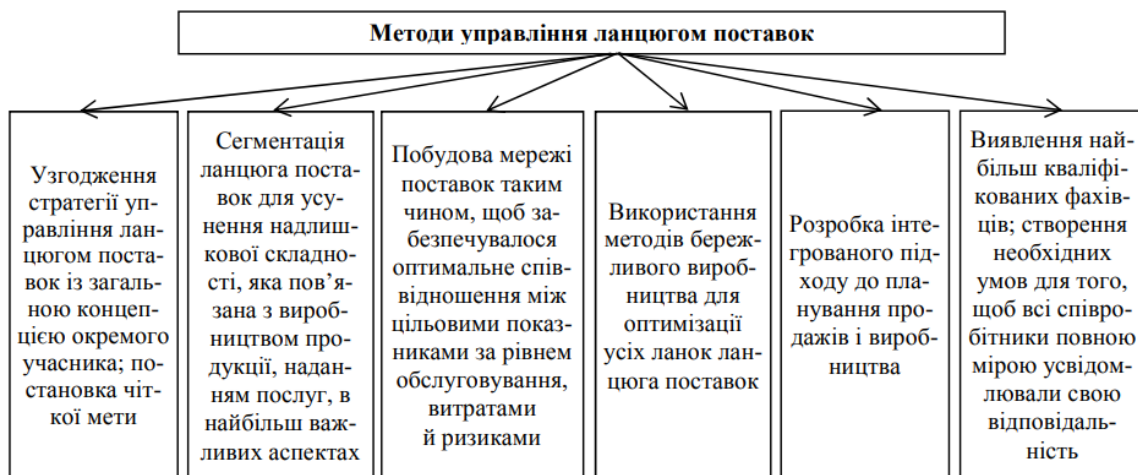

Рисунок 2 – Методи управління ланцюгом поставок [4]

Figure 2 – Supply chain management methods [4]

4. DELIVER (Доставка). Цей процес включає управління замовленнями, складування та транспортування. Управління замовленнями включає створення та реєстрацію замовлень, формування вартості, вибір конфігурації продукту, створення та обслуговування груп клієнтів, а також ведення баз даних товарів і цін.

5. RETURN (Повернення). У контексті цього процесу структурні елементи повернення продукції визначаються від виробництва до джерела та від доставки: визначення статусу продукту, його розміщення, запит на дозвіл на повернення, організація повернення, рекомендація щодо знищення та утилізації.

Ринок логістики в Україні нещодавно почав формуватися, перші оператори з'явилися в 2000-х роках. Це свідчить про незрілість вітчизняної логістики, яка, хоча й вчиться на досвіді європейських країн, все ще розвивається та вдосконалюється. Як теоретичні, так і практичні дослідження та вдосконалення потребують постійного дослідження цього ринку [10].

В Україні наразі є всі передумови для розвитку логістичних процесів. Залучення інвестицій та впровадження інновацій дає змогу вітчизняним логістичним операторам створити гідну конкуренцію транснаціональним компаніям, вийти на міжнародний ринок логістичних послуг та збільшити дохід від експорту послуг [8].

Підсумовуючи розвиток логістичних послуг в Україні, варто також відзначити, що основні перешкоди, що гальмують розвиток ринку є: дефіцит терміналів, транспортно-логістичних та висококласних складських комплексів; недостатнє забезпечення комплексними транспортно-логістичними послугами для міжнародних та міжрегіональних перевезень, складність поєднання власної логістики з послугами постачальника, недостатня кількість кваліфікованого персоналу у сфері логістики.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого дослідження даної теми. В результаті проведених досліджень ми досягли наступних позитивних результатів: виявили причини відмінностей у плані логістики та SCM; розглянули сучасний стан наукового мислення в логістиці та теорії та практиці управління ланцюгом поставок; розглянуто еволюцію концепцій логістики й SCM протягом останніх десятиліть; наведено думки різних вчених про склад бізнес-процесів, що входять до SCM; висновок полягає в тому, що поняття управління ланцюгом поставок ширше за поняття логістики, а логістика є найбільш важлива частина управління ланцюгом поставок.

Проведення морфологічного аналізу поняття ланцюга поставок дозволило виявити відсутність в існуючих трактуваннях зв'язку цього поняття з такою метою формування підприємствами ланцюгів поставок, як підвищення ефективності логістичної діяльності підприємств.

Успішне управління ланцюгом поставок вимагає деяких основних вимог: наявність необхідної логістичної інфраструктури, наявність високоякісного персоналу, управлінська підтримка, присутність керівників команд, співпраця в логістичному ланцюжку має базуватися на партнерстві. Управління ланцюгом постачання — це комплексний і системний підхід, і багато операцій з постачання та маркетингу необхідно враховувати одночасно. Тому необхідно додатково вивчати пов'язані з цим питання формування та управління ланцюгом поставок, окреслювати перспективи подальшого розвитку.

Ринок логістичних послуг в Україні знаходиться на стадії розвитку, і його ефективність з кожним роком підвищується. Розвиток українського логістичного ринку є перспективним, але особливу увагу слід приділити спрощенню організації постачання та прозорості митних послуг за конкурентною ціною, покращенню якості інфраструктури, пов'язаної з торгівлею та транспортуванням. Підвищення ефективності логістичного ринку призведе до появи більш спроможних інтегрованих постачальників логістичних послуг та залучення іноземних учасників до виходу на ринок, що позитивно вплине на загальну економіку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Крикавський Є. В. Логістичне управління : [підручник] / Уотерс Д. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.
2. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії. – Львів: Інтеллект-Захід, 2004. – 414 с.
3. Логістика / Под ред. Б.А.Аникина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М, 2002. – 367 с.
4. Междибовська Н. С. Сучасні тенденції управління ланцюгами поставок. Праці Одеського політехнічного університету. 2011.
5. Наконечний І. Управління закупівельною діяльністю у ланцюгу поставок / І. Наконечний // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007.
6. Окландер М.А. Логістика: Підручник / М.А. Окландер. – К.: Центр учбової літератури, 2008.
7. Таньков К. М. Методичні підходи до визначення і класифікації ланцюгів поставок промислових підприємств / К. М Таньков, О. В. Бахурець – 2015.
8. Чорнописька Н. В., Шандрівська О. Є. Тенденції та перспективи ринку логістичних послуг України. Вісн. нац. ун-ту «Львівська політехніка». Логістика. 2012.
9. Чухрай Н. І. Логістичне обслуговування : [підручник] / Чухрай Н. І. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006.
10. Шандарівська О. Є., Шевців Л. Ю. Комплексний аналіз ринку логістичних послуг в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2016.

REFERENCES

- [1] Krykavsky EV Logistic management: [textbook] / Waters D. – Lviv: Nat. Lviv Polytechnic University, 2005. – 684 p.
- [2] Krykavsky EV Logistics. Fundamentals of theory. – Lviv: Intellect-West, 2004. – 414 p.
- [3] Logistics / Ed. BA Anikina. – 3rd ed., Reworked. and ext. – M.: Infra-M, 2002. – 367 p.

- [4] Mezhdibovskaya NS Modern trends in supply chain management. Proceedings of Odessa Polytechnic University. 2011
- [5] Nakonechny I. Management of procurement in the supply chain / I. Nakonechny // Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». – 2007
- [6] Aucklander MA Logistics: Textbook / MA Aucklander. – Kyiv: Center for Educational Literature, 2008.
- [7] Tankov KM Methodical approaches to the definition and classification of supply chains of industrial enterprises / KM Tankov, OV Bakhurets – 2015.
- [8] Chornopyska NV, Shandrivska OE Trends and prospects of the market of logistics services of Ukraine. Visn. nat. Lviv Polytechnic University. Logistics. 2012
- [9] Chukhrai NI Logistic service: [textbook] / Chukhrai NI – Lviv: Nat. Lviv Polytechnic University, 2006.
- [10] Shandarivska OE, Shevtsiv L. Yu. Comprehensive analysis of the logistics services market in Ukraine. Current problems of the economy. 2016

РЕФЕРАТ

Севост'янова А.В. Ідентифікація та аналіз особливостей і взаємозв'язків між фундаментальними поняттями логістики та управління ланцюгами поставок / А.В. Севост'янова, О.О. Турчик // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 2 (52).

Актуальність теми. Управління ланцюгом поставок охоплює планування, проектування, контроль та впровадження всіх бізнес-процесів, пов'язаних із закупівлями, виробництвом, розподілом та виконанням замовлень на продаж бізнесу. Усі ці види діяльності включають численні мережі постачальників і постачальників послуг, які об'єднані та координовані експертами з ланцюга постачання організації для переміщення сировини та готової продукції з усіх віддалених місць по всьому світу.

Метою даної статті є визначення термінологічного й логічного співвідношення термінів логістики й SCM. Також розглянуто еволюцію концепції SCM у сучасних умовах. Узагальнити підходи вчених до етапів еволюції концепції SCM. Та визначено перспективи ринку логістики в Україні.

У даній статті розглянуто термінологію та логічний зв'язок термінів логістика та управління ланцюгом поставок. Розглянуто спільні та відмінні риси цих понять. Також визначено еволюцію концепції SCM в сучасних умовах. Узагальнено підходи вчених до етапів еволюції концепції SCM. Проаналізовано стан розвитку ринку логістичних послуг, сучасний напрямок впровадження та реалізації логістичних методів у практиці управління бізнесом. Висвітлено проблему впровадження логістики в підприємницьку діяльність та причини її повільного розвитку в Україні. Визначено перспективи українського логістичного ринку.

Кожна нова економічна парадигма потребує вдосконалення існуючих методів та інструментів управління та формування нових методів та інструментів управління. Тому поява логістики як науки є відповіддю на необхідність впровадження маркетингово-орієнтованої економічної парадигми. Подальший розвиток логістичної науки відображається у формуванні концепції управління ланцюгом поставок. У зв'язку з цим можна припустити, що формування клієнтоорієнтованої економічної парадигми призвело до появи концепції управління ланцюгом поставок, яка найбільш повно відображає системність, взаємозв'язок та взаємозалежність ділових партнерів у ланцюжку поставок.

У сучасній науковій літературі не існує єдиного й універсального визначення поняття «ланцюг поставок». Ми б скоріше говорили про принаймні кількох інтерпретаціях цього поняття, які характеризуються взаємозамінністю та взаємодоповнюваністю. Ланцюг поставок також розглядається як стратегічна концепція, яка включає визначення та управління всією системою процесів, щоб додати цінність доставленому продукту. Ланцюг поставок пов'язаний з інтегрованим управлінням руху товарів та інформації від збуту основних постачальників до кінцевих споживачів. Він охоплює перетворення будь-яких логістичних дій і процедур, матеріалів і послуг, необхідних для виробництва продукції або надання послуг.

Ринок логістики в Україні нещодавно почав формуватися, перші оператори з'явилися в 2000-х роках. Це свідчить про незрілість вітчизняної логістики, яка, хоча й вчиться на досвіді європейських країн, все ще розвивається та вдосконалюється. Як теоретичні, так і практичні дослідження та вдосконалення потребують постійного дослідження цього ринку [10].

Підсумовуючи розвиток логістичних послуг в Україні, варто також відзначити, що основні перешкоди, що гальмують розвиток ринку є: дефіцит терміналів, транспортно-логістичних та висококласних складських комплексів; недостатнє забезпечення комплексними транспортно-логістичними послугами для міжнародних та міжрегіональні перевезення, складність поєднання власної логістики з послугами постачальника, недостатня кількість кваліфікованого персоналу у сфері логістики.

Успішне управління ланцюгом поставок вимагає деяких основних вимог: наявність необхідної логістичної інфраструктури, наявність високоякісного персоналу, управлінська підтримка, присутність керівників команд, співпраця в логістичному ланцюжку має базуватися на партнерстві. Управління ланцюгом постачання — це комплексний і системний підхід, і багато операцій з постачання та маркетингу необхідно враховувати одночасно. Тому необхідно додатково вивчати пов'язані з цим питання формування та управління ланцюгом поставок, окреслювати перспективи подальшого розвитку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЛОГІСТИКА, УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК, SCM, БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ SCM, ЛОГІСТИЧНІ ПОСЛУГИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ.

ABSTRACT

Sevostianova A.V., Turchyk O.O. Identification and analysis of features and relationships between the fundamental concepts of logistics and supply chain management. *Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal.* – K.: NTU, 2022. – Issue 2 (52).

Actuality of theme. Supply chain management covers the planning, design, control and implementation of all business processes related to the procurement, production, distribution and execution of business sales orders. All of these activities include numerous networks of suppliers and service providers, which are brought together and coordinated by experts in the organization's supply chain to move raw materials and finished products from all remote locations around the world.

The purpose of this article is to determine the terminological and logical relationship between the terms logistics and SCM. The evolution of the SCM concept in modern conditions is also considered. To generalize the approaches of scientists to the stages of evolution of the SCM concept. And the prospects of the logistics market in Ukraine are determined.

This article discusses the terminology and logical connection between logistics and supply chain management. The common and distinctive features of these concepts are considered. The evolution of the SCM concept in modern conditions is also determined. The approaches of scientists to the stages of evolution of the SCM concept are generalized. The state of development of the logistics services market, the current direction of implementation and realization of logistics methods in the practice of business management are analyzed. The problem of logistics implementation in business activity and the reasons for its slow development in Ukraine are highlighted. Prospects of the Ukrainian logistics market are determined.

Each new economic paradigm requires the improvement of existing management methods and tools and the formation of new management methods and tools. Therefore, the emergence of logistics as a science is a response to the need to implement a marketing-oriented economic paradigm. Further development of logistics science is reflected in the formation of the concept of supply chain management. In this regard, it can be assumed that the formation of a customer-oriented economic paradigm has led to the concept of supply chain management, which most fully reflects the system, interconnectedness and interdependence of business partners in the supply chain.

In the modern scientific literature there is no single and universal definition of «supply chain». We would rather talk about at least a few interpretations of this concept, which are characterized by interchangeability and complementarity. The supply chain is also seen as a strategic concept that involves defining and managing the entire process system to add value to the delivered product. The supply chain is linked to the integrated management of the movement of goods and information from the sale of major suppliers to end users. It covers the transformation of any logistical actions and procedures, materials and services required to produce products or provide services.

The logistics market in Ukraine has recently begun to take shape, with the first operators emerging in the 2000s. This indicates the immaturity of domestic logistics, which, although learning from the experience of European countries, is still developing and improving. Both theoretical and practical research and improvement require constant research of this market.

Summing up the development of logistics services in Ukraine, it should also be noted that the main obstacles to market development are: lack of terminals, transport and logistics and high-end warehouses; insufficient provision of comprehensive transport and logistics services for international and interregional

transportation, the difficulty of combining its own logistics with the services of the supplier, insufficient number of qualified personnel in the field of logistics.

Successful supply chain management requires some basic requirements: the availability of the necessary logistics infrastructure, the availability of high quality staff, management support, the presence of team leaders, cooperation in the logistics chain should be based on partnership. Supply chain management is a comprehensive and systematic approach, and many supply and marketing operations need to be considered at the same time. Therefore, it is necessary to further study the related issues of supply chain formation and management, to outline prospects for further development.

KEY WORDS: LOGISTICS, SUPPLY CHAIN MANAGEMENT, SCM, BUSINESS PROCESSES, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF SCM, LOGISTICS SERVICES, EFFECTS.

АВТОРИ:

Севост'янова Аліна Валеріївна, доктор філософії, доцент кафедри транспортного права та логістики, Національний транспортний університет, e-mail: sevestianova1607@gmail.com, тел.: (+38 044) 254-43-26, 01010, Україна, Київ, вул. М. Омеляновича-Павленко, 1, оф. 439, orcid.org/0000-0002-7693-0648

Турчик Олександр Олександрович, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний транспортний університет, e-mail: sasha2017pk@gmail.com, тел.: +380(63) 523 04 80, 01010, Україна, Київ, orcid.org/0000-0002-2848-9456

AUTHORS:

Sevostianova Alina, Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Transport Law and Logistics, National Transport University, e-mail: sevestianova1607@gmail.com, tel. : (+38 044) 254-43-26, 01010, Ukraine, Kyiv, street M. Omelyanovich-Pavlenko, 1, of. 439, orcid.org/0000-0002-7693-0648

Turchyk Oleksandr, candidate of the second (master's) level of higher education, National Transport University, e-mail: sasha2017pk@gmail.com, tel. : +380 (63) 523 04 80, 01010, Ukraine, Kyiv, orcid.org/0000-0002-2848-9456

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Данченко О.Б., доктор технічних наук, професор, професор кафедри комп'ютерних наук та системного аналізу, Черкаський державний технічний університет, Черкаси, Україна

Хрутьба В.О., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри екології та безпеки життєдіяльності, Національний транспортний університет, Київ, Україна

REVIEWER:

Danchenko O.B., Doctor of Technical Sciences, Professor, Professor of the Department of Computer Science and Systems Analysis, Cherkasy State Technical University, Cherkasy, Ukraine

V.O. Khrutba, Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of the Department of Ecology and Life Safety, National Transport University, Kyiv, Ukraine